

Σωτήρης Λυκουργιώτης

Μας λείπει η ηγεσία;

Κατά την ημέρα συζήτησης του νομοσχεδίου για την επέκταση του συμφώνου συμβίωσης και στα ομόφυλα ζευγάρια ο φύρερ της Χρυσής Αυγής Νίκος Μιχαλολιάκος απευθυνόμενος στους πολιτικούς του αντιπάλους, είπε τα ακόλουθα: “Θέλετε να αλλάξετε τα πάντα. Είπατε ότι θέλετε να κάνετε λαϊκό κράτος. Σας είπα ότι δεν αλώσατε καμία Βασίλη· ότι κανένας Ροβεσπιέρος δεν υπάρχει ανάμεσά σας”.¹ Και συνεχίζοντας, διατύπωσε την πρόβλεψη πως ακριβώς λόγω της έλλειψης στιβαρής ηγεσίας, οι αντίπαλοί του σύντομα θα ηττηθούν *κατά κράτος*.

Μια ημέρα αργότερα, σαν ειρωνεία της ιστορίας, ο πρωθυπουργός του κράτους που αποτελεί τον ιδεότυπο όλων των λαϊκών κρατών ανακοίνωσε την πρόθεση της κυβέρνησής του να αναβαθμίσει σε συνταγματική την *κατάσταση εξαίρεσης* που ισχύει στη χώρα δια νόμου εδώ και λίγες εβδομάδες και η οποία αρχικά είχε ψηφιστεί ως έκτακτο μέτρο μετά τις επιθέσεις στο Παρίσι. Σκοπός αυτή της πράξης είναι να μην μπορεί κανένας άνθρωπος να προσφύγει στη δικαιοσύνη έναντι των πρακτικών της αστυνομίας, οι αυθαιρεσίες της οποίας -όπως πρόσθεσε- είναι απολύτως δικαιολογημένες αφού η χώρα του βρίσκεται σε *κατάσταση πολέμου*. Ο γαλλικός νόμος, αν και το χαρακτηριστικότερο συμβάν της περιόδου, αθροίζεται πια ανάμεσα σε δεκάδες παρόμοια παραδείγματα που έρχονται καθημερινά στα αυτιά μας με την ηχώ πολεμικού ανακοινωθέντος. Σε όλη τη γηραιά Ευρώπη ένα σύνολο φασιστικών νομοθετημάτων επανέρχονται για να παγιώσουν τις ήδη γενικευμένες πρακτικές του κράτους ασφάλειας. Ο εφιάλτης επιστρέφει.

Ο γραμματέας της ναζιστικής οργάνωσης αγορεύει στην ελληνική βουλή με την αυτοπεποίθηση του σέρφερ που έχει τη βεβαιότητα πως καβαλά το *κύμα της ιστορίας*. Έχει δίκαιο και το γνωρίζει. Δεν είναι φυσικά η απουσία χαρισματικής ηγεσίας αλλά η απουσία δυναμικής στο στρατόπεδο της δική μας πλευράς. Μοιάζουμε όλοι σαν να έχουμε αποδεχτεί το μοιραίο. Η γενική ακινησία κερδίζει έδαφος. Με όρους σιωπηλής πλειοψηφίας συντελείται μια φασίζουσα αναμόρφωση των ανθρώπινων σχέσεων που υπαγορεύει ακόμα και σε μια έστω κατ’ όνομα *σοσιαλιστική* κυβέρνηση

¹ <http://avmag.gr/60819/olokliri-i-sizitisi-ke-i-psifisi-tou-simfonou-simviosis-apo-ti-vouli/>

να απελαύνει όποιον δεν είναι καθαρός Γάλλος, κάνοντας χρήση μιας συνταγματικής διάταξης που μοιάζει πιστή αντιγραφή αυτών που νομοθέτησε κάποτε ο Χίτλερ. Η Γαλλία νομιμοποιεί την ήττα της.

Δεν πρέπει σήμερα να συντηρούμε αυταπάτες: ένα ολοκληρωτικό κράτος πηγάζει από μια ολοκληρωτική κοινωνία. Γιατί όποια θέση και αν παίρνουμε στο δίπολο της κλασικής διαμάχης για την πηγή του ριζικού κοινωνικού κακού (αν, δηλαδή, το αρχικό φταίξιμο είναι στην κοινωνία ή στο κράτος), οφείλουμε να αναγνωρίσουμε τη διαλεκτική της ανατροφοδοτούμενης πορείας: **η ολοκληρωτική κοινωνία, ως παράγωγο της αυταρχικής κρατικής διαχείρισης σε πρώτο χρόνο, γίνεται στην συνέχεια η ανατροφοδοτούμενη αιτία της εμπέδωσης και διαιώνισης του ολοκληρωτικού καθεστώτος.** Η σύμπλευση της στρατιωτικής βιομηχανίας με την κοινωνική ευημερία -ένα φαινόμενο που χρωμάτιζε τις τελευταίες δεκαετίες το κράτος του Ισραήλ- δημιουργεί πια και στην Ευρώπη όρους καθολικής συναίνεσης στον εφιάλτη. Ο αποτροπιασμός των “ανθρωπιστικά ευαίσθητων” Ευρωπαίων στο θέαμα των Ισραηλινών πολιτών που κατά τους βομβαρδισμούς της Γάζας έστηναν αναπαυτικούς καναπέδες στους περιμετρικούς λόφους για να απολαύσουν το θέμα, σήμερα μοιάζει μακρινή ανάμνηση.

Αν τολμήσουμε να σκεφτούμε τί μέλει γενέσθαι στην περίπτωση που η πορεία της παρούσας κοινωνίας συνεχίσει ακάθεκτη τον καταστροφικό της βηματισμό, είναι βέβαιο πως τα αίσημα μιας πνευματικής κρίσης πανικού θα μας καταλάβει. Και είναι αυτό το κρίσιμο σημείο που, ξεπερνώντας τον πανικό, οφείλουμε να αναρωτηθούμε φωναχτά: τί είναι αυτό που πραγματικά λείπει;

Γιατί αν το ζητούμενο είναι μια στιβαρή ή χαρισματική ηγεσία δεν έχουμε πάρα να οργανώσουμε, κατά τα αγοραία πρότυπα της σύγχρονης κυβερνητικής, μια διαδικασία αυστηρής επιλογής ενός προσώπου στο οποίο θα ορκιστούμε τυφλή πίστη και στις αναμφισβήτητες τυπικές ικανότητες του οποίου θα εναποθέσουμε την ελπίδα μας. Αλίμονο, η πρόσφατη παράσταση μας δίδαξε πως ακόμα ένας ηγέτης που όμοιός του γεννιέται κάθε 200 χρόνια (sic) είναι απελλιπτικά αναντίστοιχος των απαιτήσεων του καιρού.

Και εδώ έρχεται η δική μας μικρή ερώτηση: τα κοινωνικά κινήματα, η ζωντανή κοινότητα, για την απελευθέρωση της οποίας όλες οι ηγεσίες της “δικής μας”

πλευράς υποτίθεται ότι αγωνίζονται, τί ρόλο μπορεί να παίξουν στη σύγχρονη ιστορία; Γιατί αν το αναφερόμενο μιας ριζοσπαστικής ηγεσίας δεν υπάρχει, τότε η τελευταία είναι μόνο κατ' όνομα ριζοσπαστική και δικαίως οδηγείται από την μια συνθηκολόγηση στην άλλη. Με άλλα λόγια, **η επιτυχία της ηγεσίας στη σύγχρονη μορφή της δεν είναι τίποτα άλλα παρά σύμπτωμα της ήττας των κινημάτων**· και μόνο αν αυτή η διαλεκτική γίνει αντιληπτή έχουμε ίσως την ευκαιρία να ξετρυπώσουμε το βασικό ζητούμενο: την ζωντανή, δρώσα και αυτοδιευθυνόμενη κοινότητα.

Όσο καθυστερούμε, όσο οι ριζοσπαστικές μας προθέσεις και η νεανική μας ζωτικότητα σπαταλιέται μέσα στις ετερόφωτες προσδοκίες της ανάθεσης, όσο βραδυπορούμε μπροστά στις κατεπείγουσες ανάγκες μιας κοινωνίας που συνεχώς κατακερματίζεται πνιγμένη στον ωκεανό της φρικτής εξατομίκευσης, όσο μένουμε άτολμοι μπροστά στις ασύλληπτες δυνατότητες της δικής μας συλλογικής πράξης, όσο αφήνουμε ακατάληπτη τη Βαστίλη, τόσο το σκοτάδι θα εξαπλώνεται.

Ναι, Ροβεσπιέρος δεν υπάρχει -και ευτυχώς- όμως το έλλειμμα αντανακλαστικών της κοινωνικής μας ευαισθησίας έναντι της καλπάζουσας λαίλαπας του ολοκληρωτισμού ορίζει το μέγεθος των καθηκόντων μας.

Υ.Γ. Το ότι οι αριστερές και εργατικές ηγεσίες αποτελούνται συνήθως από ανθρώπους των προνομιούχων στρωμάτων που ...κάνουν το χόμπι τους, και έτσι, στις κρίσιμες στιγμές στρέφουν το πηδάλιο στα αγκυροβόλια του συμβιβασμού και της ήττας, δεν είναι σύμπτωμα της αριστεράς, είναι σύμπτωμα της ηγεσίας. Η ιεραρχία είναι μια βαθιά αριστοκρατική συνήθεια που ριζώνει (δυστυχώς ακόμα) στις ανθρώπινες συμπεριφορές. Αν η ανθρώπινη κοινότητα θέλει να ζήσει κάποτε ελεύθερη πρέπει να απαλλαγεί οριστικά από αυτό το καρκίνωμα.